

نگرش دانشجویان پزشکی نسبت به سالمندان پس از گذراندن واحد طب سالمندی

فروغ ریاحی، مریم ایزدی مزیدی*، نیلوفر خواجه الدین، سارا نوروزی خسروآبادی

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / مهر ۱۳۹۳؛ ۱۴(۷): ۶۵۱ تا ۶۵۲

مقدمه

اخیراً با توجه به بهبود تغذیه، بهداشت و درمان، عمر انسان‌ها طولانی‌تر شده است و روز به روز به تعداد سالمندان افزوده می‌گردد (۱). به دلیل تغییرات فیزیولوژیکی که با بالا رفتن سن رخ می‌دهد، سالمندان بیش از سنین دیگر به بیماری‌های گوناگون مبتلا می‌شوند و حداقل نود درصد از تمامی سالمندان به یک بیماری مزمن مبتلا هستند (۲)، با وجود چنین مشکلاتی نیازهای مراقبتی وسیع‌تری برای سالمندان پیش می‌آید.

نگرش نسبت به مراقبت از بیماران سالمند از مسایل تعیین کننده رفتار مراقبتی است که بر سلامت و بهبودی سالمندان تأثیر می‌گذارد (۳). اما شواهد نشان می‌دهد که دانشجویان پزشکی نه تنها نسبت به مراقبت از سالمندان بی‌علاقه هستند بلکه حتی نسبت به بیماران جوان خدمات کم‌تری را نیز به آن‌ها ارائه می‌دهند (۴). در برخی مطالعات دیده شده که آموزش‌های خاص در ارتباط با طب سالمندی باعث بهبود نگرش دانشجویان پزشکی شده است (۴ تا ۵). ولی در برخی دیگر مطالعات این آموزش‌ها باعث منفی‌تر شدن نگرش دانشجویان شده است (۶). این ابهام و تناقض در ادبیات موجود، ضرورت انجام بررسی‌ها بیشتر در این زمینه را مطرح می‌سازد. این مطالعه به منظور بررسی تأثیر آموزش واحد طب سالمندی بر نگرش دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اهواز نسبت به سالمندان انجام شد.

روش: این مطالعه یک مطالعه‌ی توصیفی بود. جامعه پژوهش، شامل کلیه دانشجویان پزشکی ترم ۸ دانشکده پزشکی دانشگاه جندی شاپور اهواز، در طی ۲ سال متوالی (۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰) بود، این تعداد ۵۲ نفر بودند که از این تعداد ۳ نفر به دلیل حذف واحد و ۹ نفر به دلیل غیبت بیش‌تر از ۲ جلسه از مطالعه خارج شدند و ۴۰ نفر معیارهای ورود به مطالعه (گذراندن واحد درسی در همین دانشگاه، شرکت در حداقل ۱۵ جلسه از کلاس‌ها) را داشتند دوره آموزش طب سالمندی توسط دانشکده پزشکی برای دانشجویان پزشکی عمومی طراحی شده است. این درس شامل ۲ واحد درس تئوری است (۱۷ جلسه ۲ ساعته) که در طول ترم ۸ تحصیلی ارائه می‌گردد. مطالب تدریس شده شامل شایع‌ترین و مهم‌ترین بیماری‌های سالمندی است و مدرسین، اعضای هیأت علمی دانشکده پزشکی با تخصص‌های مربوطه هستند. به عنوان

* نویسنده مسؤول: مریم ایزدی مزیدی، دانشجوی دکتری روان‌شناسی بالینی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران. maryam.izadi.psy@gmail.com

دکتر فروغ ریاحی (استادیار)، گروه روانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران. (riahi13@gmail.com)؛ دکتر نیلوفر خواجه‌الدین (استادیار)، گروه روان‌پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران. (khajedin@gmail.com)، سارا نوروزی خسروآبادی، دانشجوی دکتری عمومی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران. (nouroozi@gmail.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۳/۷/۱۴، تاریخ اصلاحیه: ۹۳/۴/۱۶، تاریخ پذیرش: ۹۳/۶/۱۶

مثال افسردگی در سالمندان توسط متخصص روان‌پزشکی ارائه می‌گردد. شرکت‌کنندگان قبل از شروع اولین جلسه کلاس تئوری و یک هفته بعد از پایان امتحان واحد طب سالمندی، پرسشنامه را تکمیل کردند. دانشجویان در بدو ورود درباره اهداف پژوهش توجیه شدند و در صورت تمایل، بعد از امضای رضایت‌نامه آگاهانه، پرسشنامه "Geriatric Attitudes Scale" (GAS) (۷) را با کد و بدون ذکر نام تکمیل کردند. پرسشنامه بعد از گذراندن دوره مجدداً با همان کد تکمیل شد. این پرسشنامه که توسط روبن (Reuben) و همکاران تهیه و اعتباریابی شده است، ۱۴ گویه دارد که هر گویه روی یک مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از ۱ تا ۵ درجه‌بندی شده است. در هر سؤال به مثبت‌ترین پاسخ در زمینه نگرش نسبت به سالمندان عدد ۵ و به منفی‌ترین پاسخ عدد ۱ اختصاص می‌یابد. حداکثر نمره‌ی پرسشنامه ۷۰ و حداقل ۱۴ است. روبن (Reuben) و همکاران ضریب همسانی درونی این پرسشنامه را $\alpha=0.76$ گزارش دادند (۷). حسن‌وند عموزاده نیز اعتبار و پایایی بالایی را برای فرم فارسی این پرسشنامه گزارش داد (۸). جهت آنالیز داده‌ها از نرم افزار SPSS-20 و از آمار توصیفی و از آزمون آماری t با نمونه‌های جفت جهت بررسی تفاوت میانگین نمرات قبل و بعد از آموزش نسبت به نگرش به سالمندی استفاده شد.

نتایج: تمامی ۴۰ پرسشنامه توزیع شده بازگشت داده شد و تجزیه و تحلیل شد (۱۰۰٪ برگشت‌پذیری). از بین شرکت‌کنندگان ۸ نفر مرد (۲۰٪) و ۳۲ نفر زن بودند. میانگین سنی (± 0.91) ۲۲/۶۴ سال بود. آزمون آماری تی زوج تفاوت معناداری بین میانگین نمرات نگرش کلی دانشجویان نسبت به سالمندان قبل از گذراندن درس ($44/32 \pm 4/14$) و پس از آن ($50 \pm 3/75$) نشان داد ($P < 0.001$)، یعنی نگرش نسبت به سالمندان پس از گذراندن درس طب سالمندی به طور مثبت ارتقا یافت.

بحث و نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج این مطالعه میانگین نمره‌ی نگرش دانشجویان نسبت به سالمندان پس از برگزاری واحد آموزشی افزایش یافته است. مطالعات دیگری نیز هم‌راستا با پژوهش حاضر، مبین نقش مثبت آموزش در ارتقای نگرش افراد نسبت به سالمندان بوده است (۷ تا ۴).

با توجه به نتایج مطالعه کنونی و نتایج سایر مطالعات، ایجاد فرصت‌های بیشتر برای دانشجویان پزشکی و غنی‌سازی محتوای آموزشی جهت ارتقای نگرش مثبت نسبت به سالمندان و مراقبت از آن‌ها مؤثر است. نتایج به دست آمده از این مطالعه برای مدرسانی که تصور می‌کنند فعالیت‌شان تأثیری بر نگرش دانشجویان ندارد و ادراک یا نگرش دانشجویان خارج از کنترل است قابل توجه است. این دوره می‌تواند باعث ارتقای نگرش مثبت نسبت به سالمندی گردد.

منابع

1. Kianpour Ghahfarokhi F, Hooman F, YazdiMazidi S, Ahmadi V. [The relationship between demographic characteristics and Retirement satisfaction in elderly retirement]. Iranian Journal of Ageing. 2011; 6(3): 40-48. [Persian]
2. Schigelone AS, Ingersoll-Dayton B. Some of my best friend are old: a qualitative exploration of medical students' interest in geriatrics. Educational Gerontology. 2004; 30(8): 643-61.
3. Wang CC, Liao WC, Kao MC, Chen YJ, Lee MC, Lee MF, et al. Taiwanese medical and nursing student interest levels in and attitudes towards geriatrics. Ann Acad Med Singapore. 2009; 38(3): 230-6.
4. Cankurtaran M, Halil M, Ulger Z, Dagli N, Yavuz BB, Karaca B, et al. Influence of medical education on students' attitudes towards the elderly. J Natl Med Assoc. 2006; 98(9): 1518-22.
5. HosseiniSeresht A, Nasiri F, Kermani A, Hosseini F. [Assesment of Nursing Students and Clinial Nurses' Attitude Toward Elderly Care]. Iran Journal of Nursing. 2006; 19(45): 57-67. [Persian]
6. Shahidi S, Takatomjannesari N. [Effects of formal training on students' attitudes toward the aged]. Psychological Research. 2006; 7(1): 78-92. [Persian]

7. Reuben DB, Lee M, Davis JW , Eslami MS, Osterweil DG, Melchiorre S, et al. Development and validation of a geriatrics attitudes scale for primary care residents. *J Am Geriatr Soc.* 1998; 46(11): 1425-30.
8. Hasanvandamouzade M. [Considering medical students' attitude to the elderly care in the medical sciences university of Jounishapur of Ahvaz] [dissertation]. Ahvaz, Iran: Jundishapur university of Medical Sciences; 2010. [Persian]